Ч. 92 (13.637). Львів, четвер 12. квітня 1934. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Голод у промисловім районі України.

„Нью Цюрхер Цайтунг“ з 5. квітня містить допис свого варшавського кореспондента, який між іншим пише: „З джерела добре обзнайомленого з відносинами в українськім промисловім районі, довідуємося ми про становище на Донеччині та Дніпропетрівщині таке:

Про голодову катастрофу на Україні в минулім році писалося в европейській пресі так багато, що за виїмком Еріо ніхто вже не має сумніву відносно факту цієї катастрофи. Навіть самі радянські уряди мусіли признатися, що населення України зменшилось на шість мільйонів. Але цікаво, що говорять самовидці про наслідки голодової катастрофи. Інж. Х. був занятий у донецькім тяжкім промислі. Він належав до „плянової“ комісії“ яка виробляє промислові пляни, і мусів часто робити службові подорожі до Харкова, куди його потяг приходив звичайно біля семої години ранку. Минулого літа, коли він їхав з двірця до міста, міг він спостерігати завжди теж саме видовище: на вулицях української столиці лежали трупи виголоджених селян, які приїздили ще ранішими потягами, щоби випросити щось у місті, але були так вичерпані, що по кількох кроках падали мертві. Пізніше приїздили вози, навантажували трупи і вивозили їх з міста. Також і в інших промислових містах Донеччини була страшна біда від прошаків. Бідні селяни облягали від ранку до вечора будинки заможніших інженірів та техніків. Другий самовидець з Дніпропетровська оповідає, що й там протягом торішнього голоду трупи голодних селян цілими лежали на вулицях. Жінка інжиніра Х. зробила в осени подорож по Таврії, колись багатій країні на півночі від Криму. Вона переїхала понад 60 кільометрів шляхом не стрінувши ніодного села з мешканцями. Села і хутори заможніх „столипінських селян“ стояли опущені і порожні. Населення їх або вимерло з голоду або втікло.

Доказом страшного вилюднення України є та обставина, що протягом торішніх жнив мобілізовано цілий промисловий пролетаріят Донеччини до збірки збіжа. Не лише робітники, а й технічний персонал мусів іти на села, бо селяни, які засіяли хліб або вимерли або розвіялись на всі боки шукаючи поживи. Промислові робітники мусіли працювати три тижні на полі, при чім вони діставали таку злу поживу, тричі на день таріль неможливої юшки та 100 грамів найгіршого чорного хліба, що багато з них вернулись смертельно хорими до міста. Частина робітників мусіла йти також і копати картоплю. Пожива при тім була ще гірша.“

Далі самовидці говорять про становище промислових робітників, без порівнання краще між селян, але на загал дуже зле. Хліба дістають вони досить, але такої якости, що часто хорують. Товщу, цукру і мяса так мало, що мусять докуповувати у вільному торзі. В „Торгсіні“ числять за золотий рубель 61 до 64 паперових.

Щодо самого промислу, то кількість виробів зростає, але якість така зла, що до 60 прц. товарів визнається непридатними до ужитку.

(Укбюро Женева.)

Арештують німців за український сепаратизм.

Жидівський „Морнінґ Джурналь“ приносить телеграму з Москви, що совітська влада арештувала на Україні чергових 18 німецьких священиків, в тому числі 10 католицьких і 8 протестантських. Отак досі арештовано 75 німецьких душпастирів і більшість з них вислали на Соловки. Німецька амбасада не може проти цього протестувати, бо всі вони совітські горожани. Годі теж довідатись, яка причина арештувань. Кажуть, що вони займалися пропаґандою українського сепаратизму на Україні, щоби так підготовити інвазію Гітлера на Україну і Совіти.

—o—

Амбасадори в Варшаві і в Москві.

З Варшави повідомляють, що у вівторок 10. квітня ц. р. приїде до Варшави Яків Давтян, перший більшовицький амбасадор у Польщі. Тоді вже офіціяльно піднесуть оба посольства: більшовицьке у Варшаві і польське в Москві до ступня амбасад. Новоіменований амбасадор це вірменин. До 1920 р. служив у червоній армії, а опісля був більшовицьким послом на Литві, в Греції і радником посольства в Парижі.

—o—

З позички 132 міліони одержать 80 міліонів.

ВАРШАВА, ПАТ. З Льондону повернув уже до Варшави віцеміністр скарбу полк. Коц, де разом з віцемін. комунікації інж. Пясецьким углянули умовини контракту позички для польських залізниць з підприємством Вестінґгавз. Висота позички сягає до 132 міліонів, з якої в Польщі залишиться не цілих 80 міліонів. Англійське підприємство зобовязалось заінсталювати по товарових ваґонах автоматичні гамульці до пятьох років. Гамульці закладатимуть уже від літа ц. р.

Перед появою нового декрету про чужі валюти в Польщі.

З Варшави заповідають скору появу нового декрету, що торкається справи чужих валют в Польщі. Підставою цього декрету має бути рішення, що коли в якійсь державі знесено золоту клявзулю, то не може вона бути в силі для зобовязань заключених у валюті дотичної держави в Польщі. Отже, якщо в Польщі заключено договір на доляри в золоті, то — супроти цього, що в Америці знесено клявзулю золотого доляра. — для даної умови є міродатні лише золоті обігові. Очевидно, що те рішення не буде відноситися до давніших умов, що мали таку клявзулю доляра в золоті та яку у свій час перераховано.

Крім цього декрет прийме засаду, що вплати у чужих валютах можна буде зробити лише в банках, з виключенням інших фінансових інституцій, як комунальних щадничих кас, кооператив і т. д. Також льоката чужих валют на щадничі книжечки буде заборонена. Декрет не матиме ніякого значіння лише для паперів т. зв. 7% стабілізаційної позички та „долярівок“.

—o—

Демонстрації за Оттоном Габсбурґом.

ВІДЕНЬ, ПАТ. Австрійські леґітимісти розвинули широку пропаганду за архикнязем Оттоном Габсбурґом. Ось монархістична організація [illegible] запропонувала новоіменованому бурмістрові Відня Шмітцові, аби Відень надав Оттонові за заслуги Габсбурґів почесне громадянство. Одночасно Оттон вислав письмо до союзу купців у Відні, висловлюючи жаль, що не може працювати для батьківщини, зазначуючи класову ненависть і політичний радикалізм.

Міністер Бек їде до Букарешту.

Аґенція Аваса повідомляє, що з кінцем квітня або на початку травня міністр закордонних справ Бек виїде до Букарешту. Саме тоді буде в Букарешті міністр закорд. справ Туреччини.

—o—

Нема змін в уряді.

З Варшави повідомляють, що покищо в найближчих днях не буде ніяких змін в уряді. Зате пересунення в уряді можливі по візиті французького міністра закорд. справ Барту. Політичні круги впевняють, що премієр Єнджеєвич справді оголосив свою димісію ще перед замкненням соймової сесії, але покищо вирішення в тій справі відсунено на пізніше.

—o—

Роздор в українській православній церкві.

НЮ ЙОРК, 25. березня. (Вл. кор.) Після смерти о. д-ра Жука, якого одна ґрупа бувших греко-католицьких українців вважала за свого „православного“ епископа, повстала серед тієї ґрупи велика ворожнеча. Це виявилося зараз таки на похоронах о. Жука в Картерет, коли в часі заупокійного богослуження і проповіди о. Іванишина, присутний в церкві о. Петро Середа, що признавав о. Жука за свого епископа, почав викликувати в сторону проповідника „брешеш“, коли проповідник говорив про передсмертний пастирський лист небіщика. Також крикнув о. С. „протестую“, коли о. Іванишин візвав до зложення чолобитні грецькому православному епископові, Атенаґорасові. Після похорону появився листок „Українська Правда“, видана ґрупою о. Середи, а в цьому листку робиться закиди теперішній управі церковної ґрупи о. Жука, що вона допускається обману і є головною причиною розбиття і неладу в українській православній церкві. Вістря „Української Правди“ звертається в першу чергу проти о. Пілгорецького, Гундяка і Іванишина. Цей листок як і цілий новий роздор викликав нові забурення серед тих українців, що відступили від українсько-католицької церкви. Противники не щадять собі відповідних прізвищ, уживаючи справжньої „свободи“ слова.

—o—

Жиди не мають Пасхи в Совітах.

НЮ ЙОРК, 25. березня. (Вл. кор.) Жидівський Щоденний Бюлетень нарікає, що на сколективізованих господарствах на Білій Руси жиди мусять працювати у свята Пасхи на полях, бо так вирішили самі жидівські колхозники на конференції. Після конф. видали гасло: „Ані один сколективізований жид не сміє віттягнутися від роботи на полі в часі Пейсаху!“ Навіть не вільно жидам приймати допомог за паску, яку присилають закордонні жидівські „буржуазні“ організації, бо це вважається контр-революцією.

До цеї вістки редакція додає такий коментар: В совітській Росії нема урядового антисемітизму. А коли там є ще деякі останки протижидівських настроїв, то це останки з царських часів і часів чорних сотень. Але коли більшовицький уряд винищує антисемітизм, то в той самий час винищує також і жидівство. Хоч совітський уряд є проти всякої релігії, то вже самий юдаїзм винищують такі жидівські провідники.

Жидівський Щоденний Бюлетень є радянофільський і тому дуже обережно критикує заборону святкування Пасхи жидами.

Союз Народів і СССР.

Женева, 4. квітня 1934.

Коли некультурні громадяни якоїсь парляментарної держави хочуть виявити своє найбільше невдоволення політикою уряду, вони віддають свої голоси комуністам. Коли якась держава в Европі хоче зробити якусь демонстраційну прикрість іншій державі та хоче показати, що вона готова хопитися крайніх засобів для осягнення своїх особистих цілей, вона підписує умову про ненапад із московським урядом чи манїфестує якимсь іншим способом зближення до нього.

Так і тепер, Франція обурена продовженням німецьких озброєнь та невдоволена невистарчальним підтримуванням з боку Анґлії, робить заходи впровадити більшовиків до Женеви. Першим кроком до цього має бути визнання московського уряду державами Малої Антанти.

Принаття до Союзу Народів тепер для більшовиків дуже пожадане. Московський уряд почуває себе загроженим з боку Японії та Німеччини і був би дуже радий заховатися від цеї небезпеки під стіл Союзу Народів.

Дуже легко це справді не дається зробити. Принаття більшовиків до Союзу Народів значило би, що члени його остаточно зрікаються надії на поворот до Женеви представників Японії та Німеччини. Італія лишається у Женеві тимчасово й умовно, в залежности від переведення зовсім не легкої реформи женевської установи. Отже оскільки Франція не захотіла би лишитися в Женеві сама разом із більшовиками та Малою Антантою, принаття більшовиків до Союзу Народів залежало би від Анґлії та від того, чи захотіли би Злучені Держави Америки вступити до Союзу Народів разом з московським урядом.

Майбутнє становище Америки в цій справі буде залежати від розвитку її відносин до Японії. Тимчасом із одного і з другого боку робляться заходи в напрямі помирного вирівнання спірних питань. Право японської еміґрації до Америки має навіть бути зрівнане з правами еміґрантів з інших держав. Оскільки відомости про намір Америки визнати Манджу-Го мають під собою основу, тим часом сказати тяжко. У всякому разі їх не заперечують гостро з американського боку.

Щодо становища Анґлії в справі принаття більшовиків до Союзу Народів, то по думці „Журналь де Женев" анґлійський уряд буде цьому рішучо противитися. На доказ цеї своєї думки орґан Союзу Народів наводить витяги зі статтей „Дейлі Телеґраф" з 14 та 23. березня, додаючи що цей денник висловлює погляди анґлійського міністерства закордонних справ. У першій з цих статтей анґлійський денник говорить про плян совітського уряду відносно загального пакту про ненапад та взаємного підтримання, який має бути переведений при допомозі деяких французьких політиків. У другій статті анґлійського денника говориться, що цей плян має бути передумовою вступлення представників московського уряду до Союзу Народів. У дальшім тексті статті говориться, що „анґлійські кола стрінули би пляни такого роду з дуже великим недовір'ям"... „Треба запитати себе — пише далі „Дейлі Телеґраф" — чи може держава, основна доктрина якої вимагає викликати революції в усіх інших країнах, бути принята в члени союзу, який обовязується поважати суверенність кожної держави. А потім з британійського погляду напевно висунуть найсильніші арґументи проти більшости передумов московського уряду".

„Загальна умова взаємного підтримання могла би втягнути нас, як спільників Совітської Росії до суперечки між нею та Японією, чи між нею та Німеччиною. Вона могла би зобовязати нас боронити балтійські, балканські та взагалі всі совітські кордони. Цю умову певно так зредаґували б, що вона витворила би постійне напруження між Великобританією, Німеччиною та Японією. Вона могла би остаточно виключити ці дві держави з Женеви".

До цих слушних висновків „Дейлі Телеґраф" додає „Журналь де Женев" таку увагу: „Булоб великою ілюзією чекати від Великої Британії, щоби вона присвятила одного шилінґа, чи одного чоловіка на оборону території держави, яка ніколи не належала до її приятельок та від якої її відокремлює стільки суперечностей на Далекім Сході. З цеї причини льондонський кабінет може уважати совітський уряд лише небажаним у женевськім клюбі".

Отже оскільки принаття московського уряду до Союзу Народів залежить від Анґлії, більшовики не мають багато надій засісти у Женеві рука в руч з представниками великих держав.

Не зважаючи на те, в цім напрямі роблять дальші заходи. Швайцарська преса повідомляє, що 10. квітня до Женеви має прибути п. Тітулеску та відбути тут наради з п. Літвіновим. Це побачення має бути присвячене справі визнання Совітів Малою Антантою. П. Тітулеску, що з давнього Савла перетворився в совітського Павла, підготовляє для Малої Антанти те, на що вона заслуговує за визнання московського уряду, себто поширення більшовизму і московських впливів у країнах Малої Антанти. Чи будуть мати спроможність боронити від більшовиків Малу Антанту ті французькі кола, які уживають її тепер для впровадження московського уряду до Женеви, питання більше ніж сумнівне; само по собі воно обходить лише Францію та її союзників.

Щож до інших держав, заступлених у Женеві, то з їх сторони можна сподіватися рішучого спротиву принаття більшовиків до Союзу Народів. І спротив цей буде тим більше простий, чим настирливіші будуть намагання московського уряду та його приятелів збільшовичити Женеву. Контури протимосковської коаліції між великими державами зазначуються все виразніше і може небагато буде треба, щоби рішучо змінити становище Европи супроти Москви.

М. Донько.

Помер православний епископ.

Дня 16. м. м. помер нагло у парохіяльному домі в Ню Йорку православний епископ Іван Кедровський, дириґуючи хором з 70 осіб. Він був українського роду, але вважався малоросом і був русофілом. Кедровський дав був епископські свячення українському греко-католицькому священикові о. Куриллові, але кацапські ґазети тоді повідомляли, що православний синод в Москві ті свячення проголосив недійсними і неважними. З малої участи вірних у похоронах показалося, що небіжчик не мав популярности серед російських православних, а з того, що православний грецький епископ Атанаґорас не взяв участи, треба здогадуватися, що між давною православною церквою і новою, яку заступав Кедровський, є дальше непереєднана ворожнеча. Участь двох вірменських епископів, яких вважається за прихильників більшовицького режіму, вказує на те, що Кедровського вважали за льояльного більшовицькій владі.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 12. КВІТНЯ 1934.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ. 34

З Українськими Січовими Стрільцями.

СПОМИНИ З РР. 1914—1915.

Санітарні справи. — Що почули від мене делеґати Боєвої Управи.

Хоч харчеві відносини поправилися значно, всеж таки хороби серед такого числа добровольців появлялися досить часто. Причиною була між іншим нездорова околиця. Оба села положені на Підгірю у стіп Карпат на великій рівнині, звідки починається великий угорський низ. Околиці багнисті, маляричні, з нездоровою водою. Тому зараз пішов я до військової команди, щоби визначила лікаря для стрільців. Його дістав я негайно в особі старшого лікаря (Oberarzt) д-ра Тавзіґа, жида з Чехії. Він поводився дуже гарно зі стрільцями, заложив два шпиталики (Marodenhaus), вибрав собі медиків до помочі та заходився коло хорих стрільців. Заборонено добровольцям пити воду, зате наказано мати завжди готовий чай і їсти овочі. Одначе й це багато не помагало, і червінка стала ширитися в поважний спосіб.

Б. У-и не було коло нас. Але як тільки прийшла вістка до Відня, де ми находимося, вже стали наїздити делеґати від Б. У. Такими були одного разу пп. Темницький чи Старосольський та проф. Боберський. Було це одного вечора в перших днях вересня. Після вечері розвинулася розмова на біжучі теми, а саме про стрілецтво. Памятаю, що я тоді виступив дуже гостро проти Б. У. та її членів. Назвав цілу організацію і її роботу політичним блахманом, а її членів — неробами, які неробством, лінню, ніяким зацікавленням до справи загирили її. З усього слідно, що хіба д-р Трильовський та радикальна партія хочуть відтак після світової війни оголосити, що це лише їх заслуга УСС, а опиратися будуть на назві організації, яка ані з д-ром Трильовським, ані з рад. партією не має нічого спільного. УСС. повстали як діло цілого народу і коли хто хоче записувати їх на рахунок партії, то обнижує вартість УСС., як політично-національної демонстрації.

„Поки сил моїх і як довго я живу — сказав я тоді у сильнім розгорячкуванні — не позволю на надуживання самої назви до того, щоб одна партія, яка абсолютно нічим не причинилась до розвитку добровольців, тим хвалилася, і підноситиму завжди й усюди сильний протест. Б. У-и не признаю тому, що вона нас у найприкрішій порі, тоді, коли рішалася доля стрілецтва, покинула. Б. У. нічого не зробила також для піднесення становища старшин та їхнього команданта. Минають цілі тижні, а цісарських номінацій нема. А коли ми тепер перейшли на державний етат, то ми самі заведемо у себе потрібні порядки".

Після тих слів я встав, щоби відійти на свою кватиру. Тоді проф. Боберський заявив, що ще нарада не покінчена і просив мене, щоб я лишився. Признаю, що я був тоді сильно схвильований. Але його заява, що делеґати приїхали тут на нараду, вивела мене зовсім з рівноваги. І піднесеним голосом сказав я, що досить мені вже львівських безплідних нарад. Я тут командантом, це військова організація. Нарада ніпричім. Тут видають одні люди лише прикази на те, щоби другі їх виконували. І тоді покинув я салю. За мною вилетів проф. Боб-ий без шапки і йшов побіч мене аж до моєї кватири та просив, щоб я конечно повернувся. Я залишився при своїм. Пригадую собі, що я кинув навіть кілька дуже прикрих, а навіть образливих слів на адресу Б. У-и, і навіть самого проф. Боб-ого. Одначе коли це його не відстрашувало, а я поволи став приходити до рівноваги та побачив, що в дійсности роблю велику кривду проф. Боберському, на прощання заявив йому, що я в такому зденервованому стані, що рішуче не можу брати спокійно участи в їх радах. З моєї сторони можу лиш одно подати до відома українських організацій, що добровольці як були, так і далі є без одностроїв, що в справі старшин не зроблено нічого, і що Б. У. або ЗУР. мусять постаратися про те, щоби ті справи були конечно зараз поладнані, коли хочуть, щоби ціле діло виглядало поважно.

На тім ми розсталися. Мій вибух мене не успокоїв нічого. Навпаки; я належу до тих людей, що тяжко вибухають, а коли вибухнуть, то замість успокоєння, настає у них така сильна депресія, що збиває їх зовсім із сил. Мені і жаль стало проф. Боб-ого, і не давала спокою свідомість, чи вибух мій був на місці, чи праведне це було, що я сказав і чи лише винна можна підсувати Б. У-і й З. У. Раді. Все те було таке прикре, що я провів решту ночі цілком безсонно та мучив себе аж до краю. Щойно над ранком заснув я трохи зовсім обезсилений.

(Далі буде.)

Як найкраще використати театральну площу.

Віддавна зродилась у мене думка, яку піддаю під увагу людям доброї волі.

Як останок змарнованого передвоєнного театрального фонду, призбираного протягом більше чвертьстоліття складками цілого краю, лишилася площа при збігу вулиць Сапіги й Сикстуської у Львові, призначена під театральний будинок. Однак замісць будинку для українських театральних вистав бачимо на площі буду для продажи машин якоїсь фірми та склад вугілля і дров.

Нема потреби розводитися на тему, чи вибране під будову нашого театру місце відповідне, чи воно однаково догідне для всіх дільниць Львова та для приїжджих, далі чи не замале воно для свого збірного призначення, бо такий плян занехано, як виходить із статті радн. Стеблецького в ч. „Діла" про кооперативу „Український Дім" у Львові.

Мета згаданої кооперативи вибудувати дім на театральній площі. У статті пригадано, що „Український Дім" перебрав уже від передвоєнного театрального комітету велику, незабудовану та без довгів, прегарну, з чотирма фронтами площу побіч Т-ва ім. Лисенка, при вулиці Шашкевича, щоби там чим скорше вибудувати власне „Український Дім" для українських товариств".

Полишаю на боці питання, чи Львів, не як осередок краєвих установ, а як більше місто зі своїми власними потребами, має моральне право зібрати на користь львівських товариств добро цілого краю. Не підношу тут і дискусійної справи, чи Львів потребує „Українського Дому", чи українських або народніх домів по окремих дільницях. Я позволю собі висловити тут великий сумнів, чи можна швидко зреалізувати плян „Українського Дому" хоч би навіть при помочі кооперативи „Український Театр" з її „готівкою п'ятнадцять тисяч".

На театральній площі треба здвигнути монументальну будівлю, наскільки лиш можливо в українському стилі, будівлю, яка кидалась би в очі своїм і чужинцям, яка мала би всенародній характер і значіння, а не місцевий, львівський. Таким у першій черзі може сьогодні бути „Перший Український Кооперативний Дім у Львові", хоча не бачу перепони замінити в його назві міжнародне слово „кооперативний" своїм словом „спілковий" і назвати його „Перший Український Спілковий Дім у Львові".

Змарнувався великий театральний фонд, не увінчались успіхом і ще вищі зусилля. Не багато скористали й навчились із подій світової й визвольної війни наші освітні круги, але дуже багато скористали й навчились із них народні маси. Остання й створило сприятливий ґрунт для українського кооперативного руху, може єдиного відрадного явища теперішнього життя в нашій країні.

Сьогодні ніщо інше не єднає так в один гурт усі стани, партії й безпартійних, як кооперативний рух, отже й ніщо інше не може мати претенсій до всенародности в такій мірі, як український кооперативний рух. Тому „Перший Український Спілковий Дім у Львові" має моральне право на добро, заощаджене зі складок усього краю на загально-національну ціль, на театральну площу.

Самі кооперативні круги вичули вже потребу свого дому у Львові. На останніх загальних зборах РСУК-а висловлено побажання, щоби у 1934 р., себто в році 30-літнього ювилею найвищої кооперативної установи, здвигнути спільними силами власний дім у Львові.

Не потрібно доказувати, що дотеперішне стадія розвиткового шляху, теперішній етап розвитку української кооперації сам напрошується, щоби його закріпити наглядним знаком у формі тривкої монументальної будівлі, яка булаб очевидною ознакою і заразом символом живучости кооперативної ідеї серед галицької вітки української нації й давала міцну підставу для дальшого ак…ного розвитку українського кооперативного руху. Якщо стати село на місцевий кооперативний дім, якщо спромагається повіт на гідний … відповідник, то чому не могло би … в силі великої громади — цілого краю — здвигнути свій представницький дім у Львові?

Славний приклад передових у черзі кооперативах у Скоморохах велить сподіватися, що типом українських сіл і так само міські кооперативи підуть їх слідами, складаючи свої пайки на свій спільний дім, на своє спільне добро. Треба тільки якнайшвидше виробити відповідний, добре обдуманий плян акції та зробити справу ударним гаслом теперішнього моменту.

Уявляю собі, що така акція повинна піти в двоякому напрямку: побудування в якнайшвидшому часі „Першого Українського Спілкового Дому у Львові" й подвоєння, потроєння, якнайбільшого зросту числа кооператив, розуміється, на попередньо добре підготованому ґрунті. Можна надіятися, що в такій акції й зменьшилося би безробіття й зодин батько перестав би журитися долею незабезпеченої дитини, яка, здобувши робочу дисципліну, знайшла би і працю для себе в густому ланцюзі громадських установ.

Зрив на кооперативному полі мав би без сумніву у своєму наслідку також ліквідацію одного з наших культурних пережитків, який гальванізують на нашу шкоду. Досить пригадати наш зрив із 1918 р. й тодішню єдність усього нашого загалу, щоби набрати надії на повний успіх при всякому справжньому, широкому зриві, подиктованому добром загалу нашого народу.

А тоді прийде черга і на дальші кооперативні доми для таких чи інших окремих завдань. І тому для зазначення теперішнього етапу в розвитку українських кооператив перший кооперативний дім на театральній площі повинен мати назву „Перший Український Спілковий (чи: Кооперативний, річ не в назві) Дім у Львові", щоби стати постійною пригадкою, що за ним має піти другий і дальші.

Уже для власних потреб: зборів, пропаґанди тощо український кооперативний рух потребує великої салі, приладженої для театральних вистав. Вона віддаватиме ту саму прислугу, що й пропонована саля в „Українському Домі", себто буде доступна на більші збори, концерти, забави та театральні вистави.

Заступну ролю театральної салі відіграватиме саля „Першого Українського Кооперативного (чи: Спілкового) Дому у Львові" до того часу, доки широка течія українського життя не принесе „Народнього Дому" в руки його справжнього власника, що збудував його своїми складками, або доки густа сіть українських кооператив не стане настільки засібна, що для неї не буде великим тягаром здвигнути у своїй централі величній будинок для українського театру.

М. Бозняк.

Горті про можливости війни.

Прага, квітень 1934.

Перед кількома днями могли читачі на сторінках нашого часопису прочитати про те, як дивиться на можливости війни французький міністер закордонних справ Барту. Нині знову подаємо нашим читачам погляди на це саме питання угорського реґента, адмірала Горті. Є це зміст розмови, яку з ним мав на цю тему той самий американський журналіст, що мав інтервю з Барту. Як Барту дивиться на теперішню політичну ситуацію в Европі досить песимістично, до чого він сам признається, так Горті дивиться на цю справу дуже оптимістично. Ще минулого року Горті був певний, що вже цього року прийде до війни. Небезпека війни загрожувала з т. зв. превентивної війни, яка само собою мусіла би була вкінці довести і до загальної катастрофи. Ідея превентивної війни є одною із найстарших у всесвітній історії. Вже від непамятних часів хто колинебудь хотів вести війну, вів її з гаслом забезпечення мира. Те робили нпр. римляни, те робив теж і Наполеон, який воював роками і воював зі всіми, хто лиш попав йому під руку, а мимо цього він голосив постійно, що це робить лиш тому, щоби дати світові мир. У нинішній Европі превентивна війна булаб найбільше катастрофальною помилкою. Така війна булаб погубна і для того, хто її розпочав би: для того, проти кого вона велась би. Щоби вести війну взагалі, треба мати переконання, треба мати певну віру, що війну виграється. А хтож нині може вести війну проти кого воно не булоб, а при цьому позитивно сказати: ми її виграємо? Горті не вірить, щоби яканебудь з европейських держав чи груп держав була так певна і своєї внутрішньої сили і вірности своїх союзників, щоби відважилася випровокувати воєнний конфлікт з якоюнебудь іншою державою чи групою держав. Це, на думку Горті, такий ризиковний крок, що на нього не може нині відважитися ніодин відповідальний державний муж, ні один відповідальний військовий командант в Европі. Словом Горті не вірить у можливість війни. Зате він сильно вірить у те, що всі питання, які нині загрожують европейському мирові, будуть остаточно вирішені без війни. Европу треба реорганізувати, а ця реорганізація мусить бути основна. Треба усунути всі безправства і направити всі кривди, що сталися після світової війни. За приклад Горті подає Угорщину. „Ситуація, в якій нині живе Угорщина — каже Горті — є невиносима. Ні один цивілізований нарід не може від нас вимагати, щоби ми з нею погодилися і я дуже щасливий, що можу сконстатувати, що в Англії і в інших державах вже починають справедливо оцінювати наше положення. Там починають розуміти, що нам зроблено кривду не лише матеріяльну, але і моральну, а ця нас найбільше болить. Колись ми мали все — і вугля і залізо і золото і сіль і нафту. А нині що маємо? Забрали нам 72 проц. нашої землі й 60 проц населення, а лишили нам пшеницю і вояків. Ані добра пшениця, ані добрий вояк не мають нині ціни". Горті свято вірить, що все таки прийде час, коли „угорському народові повернуть те, що йому належиться". Горті вірить у ревізію при допомозі мирових засобів; скорше чи пізніше мусить прийти до справедливої ревізії, а тому й нема причини, щоби зачинати війну. „Коли ваш одяг не запнятий як слід — каже Горті — то треба його спершу розіпняти з гори на долину й тоді щойно позапинати так як треба. Те саме треба зробити і з Европою, а тоді щойно настане правдивий, трівкий мир".

М-н.

Хмари над французько-московською приязню.

ТАСС пише в „Ізв." з 23. III. 1934: „Французька буржуазна преса після кількох місяців мовчанки намагається використати справу про шпіонську організацію, викриту у Франції в осени 1933 року, для протирадянської кампанії. Охранка роздмухує, очевидно, тепер протирадянську провокацію для того, щоби відхилити громадську думку від скандалу Ставіського. З цією метою більшість денників містить виганане повідомлення про те, що шпіонська організація працювала нібито на користь Совітського Союзу. Так наприклад преса заявляє, що вкрадена у 1925 році з французького арсеналу рушниця-скорострія нового взірця нібито була відіслана до Рад. Союзу. При тім такі очевидно протирадянські часописи як „Матен" та „Фіґаро" супроводять ці повідомлення нахабними нападами на Рад. Союз".

Шпіонська афера не може закрити афери Ставіського, а може лише підкреслити її, бо як одна так і друга афера є ділом московських рук. А коли „більшість" французьких денників бере участь у протирадянській кампанії, то це доводить, як непопулярна у французькім громадянстві політика зближення до Москви, яку провадить сучасний французький уряд.

(Укбюро Женева.)

Розбройна конференція знову радить.

ЖЕНЕВА, ПАТ. На 10. квітня скликали президію розбройної конференції. Гендерсон склав звіт про свої переговори з урядами кількох европейських держав.

Терор на радянських залізницях.

Донецька залізниця на Україні може бути горда з того, що стоїть на першім місці по спротиву московському урядові. Її відзначено указом з 9. березня, в якім зазначено, що вона працює зле, гірше ніж у минулім році, та виконала ледви 78,5 проц. перевозового пляну для вугля та руди. Урядовцям закидається деморалізацію, підкупство та ставлення місцевих інтересів понад загальнодержавні. Державній прокуратурі наказується притягати винних до суду. Указ з 23. березня доводить, що при надмірній централізації більшовицької бюрократії становище залізниць по цілому Союзі не багато краще ніж на Україні. Рада народніх комісарів та Центральний Комітет партії твердять у цьому указі, що „хиби зазначені в резолюції відносно Донецької залізниці типові для всіх залізниць СРСР. З льокальних та користолюбних спонук переводиться позапляновий транспорт вантажів другої черги на шкоду вантажів загально-державного значіння. Досі ще не викорінено канцелярійно-бюрократичних методів керування. Багато з комуністів не тільки не дають взірців дисципліни, а навпаки часто дають самі приклади розкладу та недисциплінованости, а це провадить до дезорганізації роботи транспорту". Далі указ поділяє вантажі на дві категорії, першу, загально-державного значіння пляную комісаріят шляхів централізованим ладом, другу категорію місцевого значіння плянують шефи залізниць. Цей поділ, смішний, для кожної культурної держави, свідчить про капітуляцію московського уряду перед анархією залізниць, що не можуть подолати цілого транспорту. Єдиний засіб проти неладу на залізницях бачить московський уряд лише в терорі проти службовиків. Указ кінчиться погрозами. „Комітет попереджує всіх захованих та ще не викритих „очковтірателей" (тих, що сіють пісок в очі) та дезорганізаторів з комуністів, що партійний білет не врятує їх від кари партії та уряду, які дадуть собі раду з ними як з дезорганізаторами залізничого транспорту та ворогами радянської держави". Пусті погрози. Голод страшніший ніж урядовий терор. А до переконання, що голоду можна позбутися лише разом з сучасним московським урядом, прийшли вже у країні давно, тепер починають приходити до цього переконання і на Московщині.

(Укбюро Женева.)

Москвофільська напасть.

(З приводу „Ложи" В. Р. Ваврика).

Відомий москвофіл-українофоб В. Р. Ваврик в своєму огляді „Среди новых изданій" („Русскій Голос" 1934, ч. 14) у статейці п. з. „Ложь" обговорює історичні нариси в 4-ому ч. „Життя і Знання". Після випаду на статтю Я. М. Берези „Український паломник із XII. ст. у Святій Землі на Великдень" пише: „Однако, от. г. Березы не отстает и „изслѣдователь" новаго періода, д-р М. Андрусяк: **„Чи Михайло Качковський був москвофіл?"** Из его статьи узнаем, что Качковскій был меценатом **украинского** (підчеркнення п. Ваврика) письменства, что его искривили и использовали Яков Головацкій и Богдан Дѣдицкій: „Качковський почав спроквола (?!) підпадати під сі (це слово перекрутив п. Ваврик, має бути „ті") самі впливи, яким улягли Головацький та Дідицький". М. Андрусяк, как чудо-богатирь в сапогах-самоходах, дѣлает замѣчательно быстрые шаги в своих „работах". Увы! Все это зэвѣдомая ложь, ибо вполнѣ сознательное извращеніе истины".

Хто перегляне листи М. Качковського з 1849—1862 рр., оповіщені Ф. І. Свистуном у „Вѣстнику Нар. Дома" за 1909—10 рр., той може наглядно переконатися, що я зовсім не перекручую правди. Б. Ваврикові дивно, як можна називати Качковського меценатом українського письменства. Поминаючи вже те, що Качковський гонорував „Скит Манявський" Антона Могильницького та заложене ним „Слово" поміщувало дописи з Придніпрянщини в українській літературній мові, маємо докази, що Качковський підпомагав і тих галицько-українських письменників, що були згуртовані біля народовецького часопису „Вечерниці". А вже думаю, „Вечерниці" і п. Ваврик уважає за український часопис. Поміщений у „Вечерницях" (1862, ч. 4) вірш Володимира Шашкевича п. з. „Нинішня пісня", в гарній українській мові з провідною гадкою єдности усієї України, сподобався Качковському й він післав автореві 20 ринських (Вѣстникъ Нар. Дома, 1910, ч. 4, с. 63). Підпомагав також Ксенофонта Климковича й інших народовців (Ркп. Бібл. Н. Т. Ш. ч. 18 і 387). „Вечерниці" — писав Качковський до Амвросія Шанковського — „мають важность уже для того, же ся причиняють до полученья Матеры Українськои съ нашею" (Збірник Фільольогічної Секції НТШ, т. XVI, с. 164).

Дивно мені, що п. Ваврик, учитель української (руської) мови в деяких львівських середніх школах не то що її докладно не знає, але не знає про істнування словників Грінченка, Голоскевича й Ізюмова; в них найде він вияснення незрозумілих йому українських слів у зрозумілій для нього російській мові.

Знаю, що В. Р. Ваврик багато пише у москвофіль. виданнях. Та це ще не дає йому повсім компетенції вирішувати, чи я є „дослідником" („исследователем" у знаках наведення („в лапках" по термінольогії „Русского Голосу"), чи без цих знаків. Хай краще п. Ваврик подбає про солідність своїх наукових праць, і тоді матиме право рішати про інших.

Микола Андрусяк.

—o—

Затіснюють неволю робітників у Совітах.

Вольтер Дюранті телеграфує з Москви до „Таймсу", що совітський уряд видав розпорядок, на підставі якого будуть карати тих робітників, що або не вироблять відповідної скількости призначеної роботи, або вироблять гірше, ніж їм наказано. Будуть відбирати хліб, платню, а навіть розстрілювати.

По широкому світі.

— В Москві покарали смертю трьох залізничників, засуджених з приводу залізничої катастрофи в Альма Ата та Кавказі.

— В Бельгії дійшло до кровавих сутичок між комуністами і соціялістами та членами національної организації.

— Св. Отець приняв на авдієнції 70 журналістів.

— В Болівії в місті Ля Пас вибухла револющія. Начисляють 120 вбитих і 100 ранених.

— В копальні вугля Ішікі в Японії вибухли ґази, які засипали 40 гірників.

— В Празі згоріла 10. квітня трибуна на грищі „Спарти" враз з клюбовими уладженнями. Пожежа знищила теж всі трофеї клюбу, придбані за останніх 30 років. Шкода сягає до двох міліона чеських корон.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 12. КВІТНЯ 1934.

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ (Берлін).

Звеличаний і покинений мистець.

Грудка на свіжу могилу Франца Шрекера.

Сумна вістка для всього музичного світу: помер один з його найвизначніших сучасних представників, Франц Шрекер, в силі віку, напередодні свого 56-тиліття. Доля обійшлася з ним в останніх часах так жорстоко, що перед величиною терпінь, перед трагедією творця й людини, яку переживав Шрекер в останньому році, схилили голову й найзавзятіші його мистецькі та особисті вороги. Цей другий удар серця, який покінчив життя Шрекера, був для нього визволенням зі страшних фізичних болів і ще гірших душевних. Залишилася жалоба по одинниці, яка як творець, як вчитель, як ініціятор і ревний борець за нові шляхи музичного мистецтва була одною з найважніших появ першого чвертьстоліття нашого віку; появою, без якої не можна собі представити образу музичного життя цього чвертьстоліття.

Народився Шрекер в 1878 р. в Монако, як син австр. придворного фотографа. Після смерти батька, який залишив рідню без всякого забезпечення, починає Шрекер заробляти музикою на життя — як 10-тилітній хлопець. Спершу грає в орхестрах як скрипак, потім стає органістом. Його талант звертає увагу, ним заопікуються, — починається поважна наука музики у таких мистців як Греденер, Фукс, Роже. Після закінчення студій, починає в свою чергу вчити й сам Шрекер; одночасно приходять перші виконання творів, перші успіхи — ім'я Шрекера стає відомим. 1902 р. повстає перша опера „Полумя", скоро опісля друга — як і всі пізніші вже до власного тексту — „Далекий згук" („Der ferne Klang"). Перша опера не має найменшого успіху; друга, виконана щойно в р. 1912 у Франкфурті н. М., відразу приносить Шрекерові славу і признання. Відтепер щастя вже не покидає його. Завдяки успіхам основаного й дириґованого ним „Фільгармонічного Хору" у Відні, який поставив собі як завдання пропаганду всіх нових, вартісних творів (м. і. Шрекер вперше виконав в концертах цього хору „Ґурре-Лідер" Шенберґа) і який згодом відграває в музичному житті Відня чимраз важнішу ролю — покликують Шрекера в р. 1912 на професора композиції до віденської Муз. Академії. Дальші його опери: „Забавка" („**Das Spielwerk**"), „Люди з тавром" („**Die Gezeichneten**") і передовсім „Шукач скарбів" („**Der Schatzgräber**") мають просто сензаційний успіх. В р. 1920 є Шрекер на вершку своєї слави. Його завершенням являється покликання на досмертного директора державної Музичної Академії в Берліні. Цілий ряд учеників Шрекера переїздить з ним тоді з Відня до Берліна; він стає магнетом, який притягає адептів музики з усіх сторін світа, — і це здебільша його заслуга, що в короткому часі потім Берлін стає музичним центром повоєнної Европи. У тому центрі, поруч зі Штраусом і Бусонієм, царить Франц Шрекер.

У половині 20-их років починаються його перші невдачі. Нові опери „Ірвельос" і „Співучий чорт" не подобаються, критика звертається різко проти Шрекера, його слава починає блїднути. В 30-их роках ситуація ще погіршується — його опер вже не виставляють, давні, талановиті ученики відвернулись від нього, пішовши власними шляхами, нових, з якими йому цікаво було би працювати, нема, в Академії — якої адміністрацією, до речі, Шрекер ніколи не цікавився й не займався, залишаючи її своєму заступникові Шюнеманові — починається конфлікт між ним і професорською колеґією, який доводить до того, що в 1932 р. Шрекер сам просить звільнити його. Йому доручають провід „**Meisterklasse**" композиції в Академії Мистецтв, — але це вже не той Шрекер. Він зломаний морально, а остання спроба відзискати давне значіння, вистава нової опери „Коваль з Гент", яка цілковито проваллюється, добиває його і фізично. Появляються перші признаки недуги, огірчення проти цілого світа, відчуження від людей і друзів. Коли врешті минулорічний політичний переворот у Німеччині позбавив Шрекера, представника „модернізму", що не є у ласці в нової влади, ще й останню ділянку праці в Академії Мистецтв, — Шрекер знає, що його карієра і його життя закінчені. Повстають ще нові твори для орхестри й мельодрама, але на Різдво м. р. удар серця поклав кінець творчості. Від того часу досі лежав Шрекер без тями, або тільки півпритомний; врешті кілька днів тому, 21. березня у Берліні замкнув очі на віки.

Мабуть ні один музика нашого століття не викликав стільки дискусій і суперечних поглядів на свій талант, значіння і ролю, що Шрекер. Найвизначніший німецький музичний критик, естет і музикознавець, Пауль Бекер, вітав його появу як рівнорядну і не менше важливу для німецької музики як колись нею була поява Вагнера, розглядаючи критично і вказуючи на цілу низку спільних рис обох творців. Одним із них був, на погляд Бекера, рівнорядний поетичний, драматичний і музичний талант обох тих творців.

На сьогоднішній день проблема значіння музичної мови Шрекера не тільки не розвязана, але може ще більше запутана як перед 15-ти чи 10-ти роками. Є сучасні мистці — байдуже з якої ділянки — яких творчість можна оцінити чи визначити майже одночасно з її повстанням, є теж інші, для оцінки яких треба історичної чи хочби часової віддалі. До таких належить Шрекер. Що вже сьогодні можна сказати, це те, що як музичний драматург не мав він рівного собі в німецькій музиці крім ...

Психотехніка і порадництво.

„Кожна людина на властивому собі місці і для кожного становища відповідна". Таке завдання ставить сьогодні життя на всіх ділянках організованої людської праці. Є це один із тих добрих наслідків світової війни, на якій пізнання людини та її вартости, а зокрема пізнання вартости вміло зорганізованих груп, що, треба признати, дуже скоро. Скорість пізнавання чиєїсь вартости чи придатности з огляду на потреби війни дали саме потрібного розгону науковим дослідам, щоб розслідити придатність одиниці до тої чи іншої праці.

Очевидно, що коли йшло про придатність людини до означених родів праці, то поряд відповідні досліди над людиною, треба було також основно познайомитися зі самою працею, її вимогами та умовинами.

В практиці це виглядало так. Летунські катастрофи на французько-німецькому фронті були щоденним явищем. Втрати в людях і літаках були такі великі, що начальство німецького фронту мусіло цьому зарадити. Одиноким виходом із такого становища було перебрати людський матеріял, призначений до летунської служби. Почалися студії над тим, хто може бути летуном, у звязку з вимогами летунського завдання. Отже ніщо інше, як психотехнічні досліди над психофізичною придатністю людини до становища летуна.

І справді — наслідки перейшли всі сподівання. Летунські катастрофи стали явищем рідким!

Подібні досліди робили ще перед війною в Америці. А вже напередодні світової війни американці перевели їх у своїй армії, для всіх родів військової служби. Тільки, що про ті справи Европа майже нічого не знала.

Такі були перші кроки над добором відповідних людей до властивої їм праці, й вибором відповідного призвання для тої, другої чи третьої людини. Всетаки, хто знає з якою скорістю булиб розвивалися наукові досліди над придатністю одиниці до якогось фаху, та над самими фахами, колиб не господарські й економічні потреби, що створили нові форми праці. Скора й солідна продукція, використання робочої сили людини в найкращий спосіб, у звязку з тим зміна умовин праці — просто примусили психотехніку розвинутись і то незвичайно хутко. Так, що під теперішню пору, вона не то що стала самостійною дисципліною, але й поширила коло свого ділання дуже широко. Сьогодні психотехніка творить уже свій власний науковий матеріял для дослідів, має свої спеціяльні методи дослідів, обіймає не тільки психольогію людини, але й економічне та господарське життя, медицину, гігієну. Її впливи сягають у кожну ділянку людської праці.

Причина цього лежить у практичному характері психотехніки. Бо вона займається порадництвом. Порадництво це значить не тільки давати виключно поради, який собі фах вибрати. Поза цією ділянкою вона істнує в школі, згідно з вимогами життя дітей і молоді. Психотехніка відкриває та оцінює в науковий спосіб тайни психічного життя молоді, дає підстави на котрих можна будувати правдиві осуди про дитину. З того погляду дозволяє спрямовувати дитину на шлях властивий її психофізичній структурі.

Те саме, коли йде про молодь, що вибирає собі якийсь фах.

На перший погляд видно, що ця ділянка психотехніки, — саме порадництво, є найбільше поширена. Випливає це з чисто практичних потреб життя. І не диво. Рікрічно виходить з ріжних шкіл чимало молоді, що має намір узятися до якоїсь праці. Незорієнтована серед тисячі всяких професій і фахів, необзнайомлена з тим, як деякі з них виконувати, серед яких умовин і т. п., а що важніше, не знаючи, чи вона саме до тої чи іншої праці придатна, — така молодь мусить шукати джерела поради в тих усіх справах. В нас ця справа є тим більше пекуча, бо теперішня школа не дає дітям і молоді не то що якогось фахового знання, а то й орієнтації серед ріжних професій. Одначе у пригоді стає тут установа „Української Поради для вибору звання" у Львові при Р. Ш.

У звязку з тим виринає питання: чи справді українська молодь може віддатися тим званням, до яких вона придатна й які вона радо виконувалаб? Коли йде про можливости, то треба ствердити, що може. Одинокою перепоною є хіба брак гроша на вивчення якогось фаху. Позатим є деякі звання (коминар, лікар) яким не може наша молодь посвятитися з причин від неї незалежних. У наших умовинах залишається нам тільки більше чи менше успішна боротьба за належні нам права.

Якщо ми моглиб самі собою правити, то цю справу можна булоб розвязати відразу. Але серед істнуючого стану, треба по змозі зарадити тому на майбутнє. Річ у тому, щоби зорганізувати ціле наше економічно-господарське життя на підставах фахового порадництва, бо тільки тоді матимемо змогу зрости в силу. На кожній ділянці — 100 прц. фахівець, не з припадку фахівець, а зі замилування та придатности, фахівець солідний, якого праця є властивим для його особовости життям, — цілий край засіяний фахівцями, отворить нам усі дороги та можливости. Бо одинокі, в наших часах, фахівці, зможуть піднести рівень нашого господарського життя, поширити наш стан посідання, розбудувати його та відповідно зорганізувати. Безпосередньо з тим звязана справа всяких можливостей, чи то будуть власні варстати праці, де молодь зможе вивчити бажане ремесло, чи власні школи, де зможе фахово освічуватися, чи на студії за кордоном.

Засяг психотехніки, а з нею порадництва, як бачимо, незвичайно широкий й далекосяглий. Тому в усіх державах зросла психотехніка до одних з найконечніших потреб суспільного життя. У нас покищо вона ще жде на свою ролю.

В. Ковальчук.

Відживає релігійне життя в Совітах.

НЮ ЙОРК, Н. Й. 12. березня (Вл. кор.) — Ралф Барнес, кореспондент ґазети „Ню Йорк Трибюн" з Москви, звідомляє, що безбожники в Совітах дуже занепокоєні оживленням релігійного життя на „колхозах". Цей страх висловив Омелян Ярославський у своїй промові перед центральним комітетом воюючих безбожників, якого він є головою. Він ствердив, що останніми роками представники ріжних релігійних організацій піднесли голову і почали проповідувати таку доктрину: „Ми протестанти і тому можемо погодитися з революцією. Ми є також комуністи і поможемо відбудувати соціялізм". Перед такими гаслами Ярославський осторігає безбожників. Він каже, що то церква в той спосіб пристосовлюється до відносин у Совітах і під покришкою згоди з комунізмом, відновлює давню релігію. А коли це вдасться, то прийде конець комунізмові — міркує Ярославський.

—o—

Концерт Гайворонського в Нюйорку.

НЮ ЙОРК, 19. березня. (Вл. кор.). Рада Сімох, складена з дяковчителів українських католицьких церков нюйорської округи, уладила черговий концерт з композицій Михайла Гайворонського у великій авдиторії дівочої Вашинґтон Ервинґ Гайскул в Ню Йорку в неділю 18. березня сполудня. З огляду на ріжнородні імпрези у громадах, не всі хори змогли прибути, а всетаки взяло участь в концерті коло 250 співаків та співачок, членів хорів при українських католицьких церквах з Ню Йорку та сусідніх громад. Концертом диригував місцевий вчитель, Теодор Онуфрик і вивів хор зразково. Хор мішаний це справді могутній хор і варто його послухати. Він виступав в цілости два рази із 6 піснями, обробленими проф. Гайворонським, переважно на народніх мотивах. Мужеська частина хору уґрупувалася для відспівання одної пісні Гайворонського і „Гамалії" Біликовського. В цій останній тенорове сольо відспівав п. Фатюк з Йонкерсу, а баритонове п. Шустикевич з Джерзи Сіті. Жіночу частину хору з двома окремими піснями провадила панна Марія Ґела і відспівала з ним дві композиції, а крім того сама ще виступала із сопрановими солями.

Композиції Гайворонського відспівав також відомий із свого милозвучного баритонового голосу любимець нюйорської публики Петро Ординський, а композиції Гайворонського (Сонатіна й Серенада) відіграла на скрипці п. Любка Каськів з Нюарку.

Милою несподіванкою концерту були тенорові сольоспіви Павла Яцка, нашого земляка з Підкарпаття. Фортепяновий дотрій спочивав увесь час в руках пані Марії Шумейко з Нюарку. Після концерту відбулася спільна перекуска для співаків у салі української католицької церкви св. Юрія при Семій вулиці.

...ого Штрауса і крім давнього Вагнера. Абсолютним володарем був Шрекер в царині сполучення музикальних і сценічних візіонарних прикмет, у царині звукового втілення своїх фантасмагорій (персонажів своїх опер). Цей композитор Фріц, герой „Далекого Згуку", якого мрією і одиноким бажанням всього життя є отой далекий, недосяжний, скритий в найтайніших, найглибших атомах природи згук, — це ніхто інший, як сам Шрекер, в якого всіх творах пробивається ця мрія як їх основний психольогічний мотив. Усі його герої на перший погляд хворі, ненормальні чи патольогічні типи, всі вони шукають чогось недійсного, змагають до чогось нереального, тужать за чимсь Незнаним. Це герої „Людей з тавром", що шукають Краси, це Фріц, що шукає Згуків, це Ельза із „Шукача скарбів", яка в дорогоцінностях находить хвилеве щастя та заспокоєння своєї туги. На ділі, всі ці типи — які, до речі тільки ціною особистого щастя і власного життя добиваються здійснення своїх мрій (згадаймо героїв Вагнера, які також осягають остаточне щастя та своє спасення щойно в хвилині смерти!) — це речники тужливих змагань важкого обовязку любови кожного мистця: постійне шукання Нового і Незнаного..

Ці ідеали Шрекера — поета й драматурга, в якого бачимо багато спільного з Ведекіндом і Гауптманом, найшли свій вираз і у Шрекера-музики. Знавець цілої композиторської „матерії", який як контрапунктист і інструментатор, має мало рівних собі в сучасному музичному світі, — Шрекер виробив свій власний стиль, який можна би назвати „оргіястичним". В ньому можна дослухатися і мельодійної солодкости італійця Пуччінія і цілотонових, „лахучих" тонких згуків француза Дебіссі, і широкого віддиху експресії Вагнера. Здавалось би: компіляція? Ні. Хто знає тільки хочби такий факт, що Шрекера „Далекий Згук", в якого звязі відкриваємо сьогодні стільки спільного з Штравсівською „Сальоме", написаний на чотири роки перед нею, — мусить признати, що в геніяльному таланті Шрекера несвідомо зустрілись виразники музичних висловів ріжних культур і народів. Може це наслідок збігу обставин: німецько-австрійського походження і молодости, пережитої під гарячим, полудневим небом французької Рівери?! Кому врешті відомо, що впливає на таке, чи інше формування душі творця?!

Коли в останніх 20-ти роках говорилось про композиторські „школи" в середній Европі, то їх було дві: Шрекера й Шенберґа. Хоча в кожнім краю учать великі, знамениті композитори і виховують талановитих учеників, всетаки ці два вміли надавати своїм ученикам особливо яскравий відпечаток своєї музичної індивідуальности, навіть без огляду на особисто-мистецьке відношення тих учнів до творчости їх учителів-маестрів. І хоча як ріжними були ученики Шрекера у своїх мистецьких переконаннях, та як ріжними вони пішли дорогами, — всі вони тямлять заповіт свого великого вчителя: постійне шукання нового, коли вони композитори, та якнайактивніша піддержка всього, що нове в мистецтві, коли вони виконавці чи музичні діячі. Зпоміж учеників Шрекера згадаю таких відомих композиторів як Ернст Кршенек, Альойс Габа, Вільгельм Ґрос, Альбан Берґ, Кароль Ратгавз, Фелікс Петирек, Альойс Меліхар, Бертольд Ґольдшмід, Єжи Фітельберґ, Ернст Пеппінґ, Вальтер Ґмайндль та таких знаменитих диригентів як Брайзах, Брехер, Горенштайн, Рітіґштайн-Родзінський, Бельке, Розеншток і ін.

Перевівши чотири роки науки і праці під проводом Франца Шрекера, присвячую ці рядки його памяті, щоб і в українській пресі залишився слід: що помер великий мистець, якого мистецькі надбання і заповіти стали безперечно скарбом цілої культурної людськости.

— o —

НА ОРГАНІЗАЦІЙНОМУ ФРОНТІ.

Повітова нарада в Турці н|С.

Заходом Повітового Народнього Комітету в Турці відбулася в дні 27. березня ц. р. повітова нарада, на якій обговорено справи недалеких громадських виборів. На нараду прибуло 96 відпоручників з 26 сіл Турчанщини. Нарадою проводив голова ПНК д-р М. Кондрат. Вичерпуючий реферат та звіт з діяльности УПР в соймі і сенаті виголосив посол д-р Дмитро Великанович. По рефераті вивязалася ділова дискусія, в якій забирали голос о. І. Тимчук з Беньової, д-р В. Бабій, д-р Д. Марців, А. Горечко, П. Дзюндза з Розлуча і інші. По дискусії одноголосно ухвалено довіря Центральному Комітетові УНДА і УПР та рішено приготовити якслід вибори по громадах і скоординовання всіх національних сил. Нарада покінчилася промовою предсідника і відспіванням національного гимну.

Сойму не скличуть на надзвичайну сесію.

З Варшави повідомляють, що конституційна секція ББ одержала приказ опрацювати в літі і в осені поправки до законопроєкту нової конституції. Офіційні наради сенату над законопроєктом відбудуться щойно підчас звичайної буджетової сесії. Таким чином запехано проєкт скликати надзвичайну сесію парляменту, аби змінити конституцію

Клопіт з розброєнням.

ФРАНЦІЯ ГОДИТЬСЯ НА НІМЕЦЬКІ ЗБРОЄННЯ

Справа розброєння і французько-англійських переговорів у тій справі увійшла в нову фазу. Кілька днів тому відбулося в елізейській палаті засідання франц. ради міністрів під пров. през. Лебрена, що остаточно устійнила форму відповіді Франції на англійську ноту з 28. березня. Як відомо англійська рада мін. звернулася тоді до французького уряду, запитуючи, чи він був би схильний підписати конвенцію, що обмежує зброєння і яку водночас підписалаб Німеччина. Виконання такої конвенції ґарантувалаб Англія. Подробиці й умовини ґарантії булиб окремо обговорені.

Французька нота, яку виробив мін. закорд. справ Барту і яку рада мін. одноголосно апробувала, відповідає коротко на питання Льондону. В ноті заявляє рада мін. вдоволення, що провід англійської політики виявляє більше зрозуміння для французьких домагань у справі розброєння, яка була завжди першою у політиці Франції. Але питання, що находяться в англійській ноті з 28. березня надто загальні, щоби Франція могла, не боючись клопотів, засадничо погодитись на проєкт тієї англійської ноти. Для Франції мають окреме значіння технічні постанови згаданої конвенції і не знаючи їх, Франція не може дати своєї згоди на неї. Перш за все французька нота питає, які ефективи і які зброєння вважає Англія конечним признати Німеччині та який повинен бути на думку Англії військовий статут Франції. Щойно маючи інформації у тих основних справах, французький уряд зможе дати ясну відповідь, а покищо він буде придержуватись засад, які висунула загальна комісія конференції для розброєння. Уряд не може дати своєї згоди на англійські пропозиції, що находяться в ноті з 28. березня, які зводяться до дозволу на деякі німецькі зброєння, передбачуючи водночас розброєння Франції. З другого боку треба взяти під увагу зброєння Німеччини, якої буджет військових видатків росте постійно, хоч версайський договір обмежує їх. У висліді цих німецьких зброєнь вимагалиб безумовно зброєнь й інші держави. Ухил в бік Німеччини міг би дати й іншим державам притоку вимагати цього самою в царині зброєнь. Так виглядає в загальному нарисі зміст французької ноти, яку передадуть англійському урядові.

ФРАНЦУСЬКА ПРЕСА ПРО ФРАНЦУСЬКУ ВІДПОВІДЬ.

Уся французька преса обговорює дуже широко відповідь свого уряду на англійську ноту у справі розброєння. „Матен" пише, що та відповідь це дуже поважне свідоцтво доброї волі франц. уряду і найпотрібніший документ, який появляється напередодні засідання президії розбройної конференції.

З цим поглядом погоджуються всі більші парискі часописи, відмічуючи, що устійнити тепер ґарантії виконання евентуальної розбройної конвенції важко. „Журналь" ствержує, що французька нота створює можливости для дальших безпосередніх розмов Льондону з Парижем, що заявляться мабуть за дальшим пересуненням речинця скликання головної комісії конференції. Французька нота є вступом до дальших безпосередніх розмов Риму з Льондоном, які облекшать відвідини мін. Сувіча в Льондоні, Парижа з Букарештом, подорожю мін. Тітулеску до столиці Франції, врешті Парижа з Варшавою і Прагою підчас подорожі мін. Барту до Польщі й Чехословаччини. В політичних колах кажуть, що предсідник конференції Гендерсон доволі зневохочений вести її дальше на випадок, якби вона заявилася неґативно про дальше розброєння.

ГЕНДЕРСОН ПОБУВАВ У ПАРИЖІ.

З нагоди приїзду Гендерсона до Парижа, преса виявляє вдоволення з його розмови з мін. Барту та вважає, що висунений проєкт продовжувати дальше працю розбройної конференції в найближчому часі дозволяє вірити, що французько-англійські розмови дадуть змогу швидко підписати розбройну конференцію. „Матен" уважає, що питання европейських зброєнь буде розвязане двома шляхами: 1) женевська процедура, без якої годі заключити будьякий договір; 2) продовження взаємних французько-англійських поглядів. Щоби висоцлувати дипльоматичною дорогою терен між Парижем і Льодоном, що потреває яких 6 тижнів, головна комісія збереться біля 23. травня і дослідить справжні можливости заключення договору.

Нагла смерть американського посла.

До Дебліна приїхав посол Злучених Держав Мекдовель. Ірляндський уряд влаштував бенкет, на який прибув дипльоматичний корпус і визначніші парляментаристи. По промові Де Валєри став промовляти теж Мекдовель, але нагло поблід і повалився неживий на землю.

Катастрофа експресу.

На залізничім шляху Відень—Париж 10. квітня ц. р. вискочив зі шин експрес біля стації Остерінґ в Горішній Австрії. Машина, службовий ваґон і два почтові ваґони перевернулися. Ваґон-спальня і два париські ваґони вискочили зі шин. Машиніст убитий, а 15 осіб важко ранених, між ними 6 почтових службовців. Причина катастрофи мабуть саботаж.

НОВИНКИ

— Замісць святочних побажань та подяк за прислані побажання складає на вбогих студентів 50 зол. — Протоігумен ОО. Василіян.

— Хто хоче вчитись фотографії. Заходом УФОТО відбудуться в квітні-травні курси аматорської фотографії. Курси, під проводом [illegible] кращих світливців з УФОТО, мають за завдання влекшити фотоаматорам досягнення добрих вислідів в їх працях та поглибити їх відомості з обсягу фотографії. Курси відбуватимуться вечірними годинами в домівці УФОТО (вул. Шашкевича 5). Зголошення приймає дижурний домівки в понеділки, четверги й суботи в годинах 17—20 до дня 16. ц. м. Перша лекція — 16. 4. ц. р. в домівці УФОТО в годині [illegible]

— Вечір УФОТО. У неділю дня 15-го ц. м. відбудеться в малій салі Музичного Т-ва ім. Лисенка (вул. Шашкевича 5) в год. 6-ій веч. другий чайний вечір Українського Фотографічного Т-ва (УФОТО). Програму вечора попередить концертова частина, в якій виступлять пп.: Свірська Марія (спів), Балтаровичева (мистецький танок), 13-літній Івасько Барвінський (віольончеля), Балтарович і Н. Нижанківський. Після концертової частини танці. Вступ для членів і впроваджених гостей даром за програмкою.

— Концерт пяніста Р. Савицького. У пятницю 13. ц. м. відбудеться у великій салі Музичного Т-ва ім. Лисенка концерт пяніста Романа Савицького, в год. 20-ій. У програму входять твори Баха, Скарлятія, Бетовена, Шопена, Н. Нижанківського і В. Барвінського. Подробиці в афішах, білети раніше в „Союзному Базарі", вул. Руська 20.

— Українські ґрамофонові плити. Довідуємось, що варшавська фірма ґрамофонових плит Сирена-Рекорд заанґажувала по довших переговорах відомий нашому громадянству хор Т-ва „Сурма" до наспівання на ґрамофонових плитах низки українських пісень. На днях виїхала вибрана пятнацятка з диригентом п. І. Охримовичем до Варшави, де наспіває на плити більшу скількість наших кращих творів, які вже до місяця появляться у продажі.

— Великдень у львівських церквах. Воскресна Утреня у катедральному храмі св. Юра розпочалась — як щороку — у Велику Суботу в 6. год. попол. Правив Преосв. о. епископ Никита Будка в асисті цілої капітули й вищого духовенства. Впродовж цілої Утрені у церкві був присутній Впреосв. митрополит Андрей, який благословив вірних. Співали три хори: питомців, діточий і дяків. Стільки народу скільки в цьому році зійшлось на Воскресну Утреню до св. Юра, — давно вже там не було: в самій церкві панувала нестерпна [illegible] (8 осіб зімліло!), а юрба народу стояла довкола церкви, на сходах і подвірі. — У Великодню Неділю Архієрейську Службу Божу відправив у св. Юрі знову Преосв. о. епископ Никита. Архієрейську Службу Божу у Волоській церкві відправив в асисті вищого духовенства Преосв. о. епископ Іван Бучко, що виголосив теж [illegible] ку проповідь: у тих сумних часах, що так мало дають нагоди до радости, радив проповідник веселитися бодай у трьох днях найбільшого щорічного Свята!... Богослуження з проповідю із Волоської церкви було трансмітоване крізь радіо і передаване також на Варшаву і Вильно. Співав хор під орудою арт. [illegible] ка. — Воскресна Утреня у Волоській [illegible]

відбулась традиційно у Великодню Неділю в 4.30 год. рано і відправив II парох о. кан. Д. Затинський. — Що торкається Господнього Гробу по церквах, то слід зазначити, що найкращий гріб був цього року уладжений у церкві Духовної Семинарії при вул. Коперника. — По всіх церквах фреквенція вірних була цього року багато більша. Сприяла цьому — крім усіх інших, глибших причин, також у немалій мірі прегарна погода.

— Головна Управа „Рідної Школи" у правописній справі. Щоби не творилися в справі правопису такі виступи, як це було в Перемишлі (гляд. „Діло" з 28. III. ц. р. ч. 81), а які з огляду на свою регіональність не бажані, Головна Управа Р. Ш. подає до відома, що вже від довшого часу в порозумінні зміродатними чинниками веде акцію устійнення правопису. Педагогічно-програмова комісія при Головній Управі Р. Ш. вирішила предложити Фільольогічній Секції Наук. Т-ва ім. Шевченка свої побажання, щодо деяких змін правопису оправданих життям, змін, які дали би спромогу устійнити правопис у практичному житті, а які не нарушувалиб основних принципів академічного правопису.

— Перша вистава українського театру в Галичині. У статті під цим загол. у великодньому числі „Діла" треба справити такі більші друкарські помилки на 9 стор.: 1 шп., 29 р. згори: „Лейбольда" на „Ляйбольда", 3 шп., 9 р. згори: „Тимешівського" на „Тимольського".

— „Мазепа" у Празі. Національний Театр у Празі приготовляє відому оперу Чайківського п. з. „Мазепа", яку вперше виставлять на чеській сцені. Режісером є Йосиф Мунклінґер, а диригентом Зуна. Головну ролю гратиме Зденек Отава.

— „Русин" з „української групи". На місце померлого посла Стройновського входить до сойму з лісти ББ з округи Львів-повіт селянин Федишин „русин". Він війде до „української групи" клюбу ББ.

— Скасування II. кляси в приватних гімназіях. Шкільні кураторії видали обіжник до приватних середніх шкіл у справі реформи шкільництва. Приватні середні школи, що хотять дістати державні права в новому шкільному році, мусять скасувати другу клясу давнього типу і переміняти II на першу клясу чотиролітньої гімназії нового типу.

— Примусові обслідування обезпечених. В спільних „обезпечальнях" обслідуватимуть в певний час всіх обезпечених, а бодай раз у рік. Дотепер обезпечені зголошувались лише в наглих випадках недуги чи у випадку хронічної недуги. Інші обезпечені не вдержували з ними контакту. Нова реформа має злагідити невдоволення обезпечених на „обезпечальні."

— Ексмісії припинено. Агенція „Всхуд" повідомляє, що міністер судівництва повідомив телеграфічно президію апеляційного суду у Львові, що мешканеву мораторію для безробітних продовжить декрет президента. Одночасно міністер порішив, щоби ексмісії безробітних припинено аж до оголошення декрету президента. Тому президія апеляційного суду повідомила президентів окружних судів і начальників городських судів, щоби видали комірникам відповідні рішення, аби ці припинили ексмісії безробітних з помешкань.

— Цьогорічні вправи старшин і підхоружих резервістів. Міністер військових справ покличе на звичайні військові вправи в 1934-35 р. на території цілої держави официрів і підхоружих резервістів всіх родів зброї, а саме: піхоти, кінноти, артилерії, аеронавтики, саперів, зв'язку, жандармерії, самоходів, трену, озброєння, санітарних, ветеринарійних, адміністрації — служба постачання і воєнної маринарки. **І так на 4-тижневі вправи** покличуть 1) усіх тих старшин-резервістів, які в минулому не відбули з якоїнебудь причини тих вправ; річник з 1907 р. лишень аеронавтика; з річників: 1905 також лишень аеронавтика; 1904 всіх, крім санітарного відділу; 1902 з кавалерії, артилерії, аеронавтики, саперів зі звязку та тих піхотинців, які одержать поіменно карти покликання; перенесених з піхоти, кавалерії й артилерії на допоміжні особові курси; далі самоходів, таборів й озброєння (без уваги на кількість вже відбутих дотепер вправ) з річників: 1896, 1897 і 1898 для самоходів і озброєння, 1896 для таборів; старшин-резервістів від постачання з річників 1901—1902 лише ті, які одержать поіменні карти покликання; з воєнної маринарки: номінованих з 1932 підпоручників резервістів, яких не покликано на вправи в 1933—34, а зпоміж старших річників лишень тих, які одержать поіменні карти. Крім того: зпоміж старшин резервістів піхотинців (засадничо річник 1906) тих, яких приділено до жандармерії; зпоміж старшин від кавалерії (засадничо річник 1906) тих, що їх приділено до жандармерії — призначених на спеціяльний курс, які одержать поіменні карти; зпоміж старшин артилерії (засадничо річник 1909) тих, які одержать поіменні карти; зпоміж старшин самоходового відділу тих, яким припадають перші вправи; зпоміж старшин тих, яких приділять на курс до школи зброєвих. 2) Всіх тих підхоружих резервістів, що не відбули дотепер ніодної вправи; всіх тих, що по вправах подано до номінації на підпоручників; всіх з воєнної маринарки. **На 4-тижневі вправи.** Старшин-резервістів (річник 1909 і 1906), які не покінчили 40 років. Ближчі подробиці в афішах.

— Жнива наглих судів. За час від введення наглих судів себто від 1. вересня 1931 р. до березня 1934 р. наглі суди розглянули 255 справ. Всіх обвинувачених було 457. На кару смерти засудили наглі суди 231 підсудних. Президент скористав з прислугуючого права ласки в 69 випадках. На досмертну тюрму засудили наглі суди 154 підсудних, а 69 передано звичайним судам. Зате лише у 3-х випадках увільнено підсудних від вини і кари.

— Смерть визначного польського маляря. У Варшаві помер після довшої недуги Владислав Скочиляс, відомий маляр, у 51 р. життя. Був він у свій час директором департаменту мистецтва в Міністерстві Освіти, був професором графічного курсу у варшавській Академії Мистецтв. Від 1926 р. коли повстало Т-во Поширення Польського Мистецтва, якого був він одним із основників і заступником голови, проявив він незвичайно живу організаційну діяльність. З кількома приятелями довів він до того, що уряд заснував окремий Інститут Пропаганди Мистецтва (І. П. С.) з окремим будинком. Організував вистави, конгреси, брав участь у ріжних конкурсах як член жюрі і находив час на власну працю. В акварелі був він одним із обновників цієї галузі мистецтва у поляків, у графіці залишив твори першорядної вартости.

— Арештовано абсольвента фільософії Маріяна Яніка, безплатного практиканта в одній із львівських гімназій за клевету проти свого директора.

— Маргарина замісць масла. Заведення для розсліду харчів у Львові розслідило, що в березні ц. р. на 322 проби масла 48 було сфальшованих маргариною. Так то у Львові продають 15 відсотків сфальшованого масла.

— Великі зловживання на політехніці. На політехніці у Варшаві викрито великі грошеві зловживання, яких допускався бухгальтер Козловський. Сума спроневірених грошей дійшла до 200.000 зол. В справу був теж вмішаний квестор Стоковський, що вмер серед підозрілих обставин. Козловський забирав гроші на фікційне закупно ріжних річей. Стоковський виставляв асигнати до каси і відбирав гроші, підставленою особою. Прокураторія виготовила вже акт обвинувачення і незабаром буде визначений речинець розправи.

— Присвоїв собі 20.000 зол. Слідчий суддя Ліндерт приказав арештувати інкасента міської електрівні у Львові Владислава Огарка, бо він присвоїв 20.000 зол. Огарек вже сидів під замітом спроневірення, але коли виявилась висота присвоєної квоти, його арештовано.

— Пашпортова афера у Львові. Ще тиждень тому, прикорд. митна сторожа повідомила воєвідську команду поліції, що у Львові іствує ватага фальшівників пашпортів, які дістають осібняки, що не можуть легально виїхати за кордон, а саме: рекрути і вязні. І дійсно поліція негайно зліквідувала ватагу фальшівників пашпортів, арештуючи провідника тієї ватаги д-ра Максиміліяна Лібліха, адвокатського конціпієнта. Крім того арештовано ще кільканадцять його помічників, а саме: Вільгельма Обервеґера, Сімхе Лібермана, Давида Кінберга, Кароля Воловського — всіх приватних урядовців, Мартина Мінкіна, гравера, Герша Дерфляйша, миляра, д-ра Яна Сіцяжа, урядовця магістрату, Яна Фльорка, поліцая, Регіну Лев та Маєра Хасін купця.

— Зловживання в повітовій команді поліції. Перед одиничним суддею окружного суду у Львові відбулася розправа проти Юл. Маццлінського, ст. передовика державної поліції, який будучи господарським референтом в повітовій поліційній команді в Раві Руській, спроневірив 1028 зол. Крім того присвоїв собі 8 метр. сотнарів вівса, одержаного від околичних дідичів.

— Львівська хроніка. Військовий окружний суд у Львові розглядає нелюдські знущання сержанта Владислава Древенкевича і капраля Максиміліяна Ковальчика, над 80 вояками. Акт обвинувачення подає декілька квіток цих садистичних знущань підсудних, а саме: натирання уст і лицівок піском, копання в крижі, товчення лицем підлоги і по землі, биття прикладом крісів по плечах, присюди через 24 годин, миття ніг на дворі при 20 степенях морозу і т. д. Розправа протягнеться три дні.

— 97 §. У Станиславові відбувся процес проти Юрка Федорова, студ. теольоґії з Саджави пов. Надвірна, якого обвинувачували у протидержавній агітації та м. і. у пропагуванні нелегального „Пласту" в рогатинськім і надвірняськім повітах. Після розправи присудили Федорова на рік вязниці, припиняючи цю кару на 3 роки.

— Плямистий тиф шириться в яворівському повіті. В однім селі Завадові занедужало 50 осіб, крім того масово хорують люди в Дрогомишлі і Клоничах.

— Великі пожежі. В селі Денисові пов. Тернопіль, вибухла 6. ц. м. велика пожежа, що знищила 150 будинків. — В Чижові пов. Золочів жертвою вогню впало 30 будинків. Обі пожежі повстали наслідком неосторожности при печенні великодного печива.— В Хохоневі, пов. Рогатин згоріло 6 будинків. — В Соколівці пов. Бібрка згоріло 19 господарств.

— Відорвався дзвін. На Великдень відорвався найбільший дзвін у церкві в Печеніжині та важко потовк і зломив обі ноги дзвонареві Миколі Грабовецькому. Цей випадок викликав переполох між людьми. Між старшими міщанами які не памятають такого випадку, кружляють з того приводу поголоски, що Печеніжин навістять пошести або пожежі. Дзвін негайно прикріплено міцніше, а дзвонаря відвезено до шпиталю в Коломиї.

— Краєва хроніка. В Поздячі пов. Перемишль застрілив поліцай в ночі Івана Бродовського, що з двома спільниками хотів добутися до місцевої кооперативи. — В Пустомитах пов. Львів застрілив хтось 26-літнього Петра Пачковського, правдоподібно через дівчину.— В лісі коло Молодятина пов. Коломия найдено трупа якоїсь жінки, що згинула в загадочний спосіб. Труп находився в повному розкладі. — На дорозі коло Свидника пов. Турка два бандити ограбили Олексу Кузіва з Ластівки, відобравши йому гроші і військову книжечку. Арештовано двох парубків із Свидника. — В Незапитівських Угерцях пов. Городок дійшло на Великдень до суперечки між Іваном Ваврилюком та Гриньком Стадником, підчас якої Ваврилюк пробив ножем свого противника. Вбивника арештовано. — Також у Глібовичах Великих, бобрецького повіту, підчас сварки вбито Івана Лабу.

— Вломники стріляють. В Тисьмениці пов Станиславів вломалося, розпоровши стріху трьох опришків до хати Мих. Стефурака. Коли вломники хотіли добутись до хати, домашні підняли крик, а тоді один з них стрілив у двері і ранив важко в руку Доську Стефурак, що підпирала їх з тамтого боку. Після цього злочинці втікли.

— Самогубство адвоката. У Варшаві застрілився у вівторок 10. квітня Тадей Лабановський, який з приводу важких матеріяльних умовин не міг платити навіть комірного за 2-кімнатне мешкання.

— Біланс еспанського вандалізму. Берлінська „Германія" подає такі цікаві підсумки еспанської революції: церков і монастирів висаджено динамітом і зруйновано в 1931 р. — 55, в 1932 — 51, а в 1933 — 50. В цьому числі находиться теж славетна капличя Сан Джозе у Севіллі, справжня перла мистецтва. Підчас пожежі єзуїтської семинарії у Мадриді згоріло більш як 10 тис. дорогих рукописів і перших друкованих творів. Знищено теж славний на цілий світ образ Христа кисти Жана де Мена та 16 інших картин цього мистця у Малязі, добито різьби Санчіля і Вевнадева. Пропали теж численні образи Керра, Кана, Рібальта, Віцента, Ропеза і Вергара. У Компостеля зруйнували відому Хресну дорогу з катедрі св. Івана та багато інших статуй з тієї церкви і т. д. Все — для революції.

— Пять нагород Нобля. Цього року будуть признані 5 нагород ім. Нобля по 160.608 шведських корон, саме: нагорода літератури, фізики, медицини і дві нагороди хемії, з яких мин. року одної не дали нікому, бо не було відповідного кандидата.

— Спростування. На основі § 19. пресового закону домагаюся поміщення в найближчому числі на томуж місці і тимиж черенками спросту